

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ПІВНІЧНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

«02» жовтня 2025 року

№ 60/223рп/к

справа № 169/60/223-рп/к.25

м. Київ

*Про початок розгляду справи
за ознаками порушення законодавства
про захист економічної конкуренції*

Адміністративна колегія Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши подання Другого відділу досліджень і розслідувань від 30.09.2025 № 60-03/583-П та відповідні матеріали,

ВСТАНОВИЛА:

1. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

- 1) Північне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) в межах повноважень і завдань, визначених Законом України «Про Антимонопольний комітет України», на виконання доручення Антимонопольного комітету України від 08.01.2025 № 13-01/6 (вх. Відділення від 09.01.2025 № 60-01/20К) здійснює державний контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції у сфері ритуальних послуг у межах м. Києва, Київської, Житомирської, Черкаської та Чернігівської областей.
- 2) Відділенням направлено до *Інформація, доступ до якої обмежено* листи про надання інформації від 06.02.2025 № 60-02/961е та від 31.07.2025 № 60-02/6688е.
- 3) Листами від 19.02.2025 № 01-01-20/409 (вх. Відділення від 03.03.2025 № 60-01/1048) [далі – Лист 1] та від 12.08.2025 № 01-01-20/1707 (вх. Відділення від 12.08.2025 № 60-01/4810) [далі – Лист 3] виконавчий комітет *Інформація, доступ до якої обмежено* (далі – виконком *Інформація, доступ до якої обмежено*) надав до Відділення запитувану інформацію.
- 4) Відділенням направлено до комунального підприємства «ЯБЛУНІВСЬКЕ» *Інформація, доступ до якої обмежено* (далі – КП «ЯБЛУНІВСЬКЕ») вимогу про надання інформації від 02.05.2025 № 60-02/3610е.
- 5) КП «ЯБЛУНІВСЬКЕ» не надало відповіді на вимогу голови Відділення від 02.05.2025 № 60-02/3610е у встановлений строк. Вказані дії мають ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 13 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- 6) Відділенням направлено до комунального підприємства «МІСТО» (далі – КП «Місто», Підприємство) вимоги про надання інформації від 01.05.2025 № 60-02/3595е та від 31.07.2025 № 60-02/6690е.
- 7) Листами від 12.05.2025 № 48 (вх. Відділення від 15.05.2025 № 60-01/2655) [далі – Лист 2] та від 21.08.2025 № 88 (вх. Відділення від 21.08.2025 № 60-01/5105) [далі – Лист 4] КП «Місто» надало до Відділення запитувану інформацію.

2. ВІДПОВІДАЧ

- 8) Відповідачем є КП «Місто» (ідентифікаційний код юридичної особи *Інформація, доступ до якої обмежено*; місцезнаходження юридичної особи згідно з даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: *Інформація, доступ до якої обмежено*), яке надає ритуальні послуги у межах *Інформація, доступ до якої обмежено*, де розташовані кладовища, що знаходяться на обслуговуванні КП «Місто».
- 9) Видом діяльності Підприємства за КВЕД є зокрема, 96.03 – Організування поховань і надання суміжних послуг.
- 10) КП «Місто» здійснює діяльність відповідно до статуту, нова редакція якого затверджена рішенням *Інформація, доступ до якої обмежено* (далі - Статут).
- 11) Підприємство є юридичною особою. Права та обов'язки юридичної особи Підприємство набуває з дня його державної реєстрації.
- 12) Підприємство здійснює свою діяльність на принципах бюджетного розрахунку по обов'язкам з утримання об'єктів благоустрою, які належать міській громаді, догляду за озеленювальними та декоративними насадженнями міста, технічного обслуговування та утримання в належному стані мереж зовнішнього освітлення та саме освітлення міста, утримання в чистоті парків, скверів, площ та місць загального користування, утримання в належному стані кладовищ міста, забезпечення утримання відповідно до правил утримання вулично-дорожньої мережі населених пунктів та технічних засобів регулювання дорожнього руху, які затверджуються центральним органом виконавчої влади.
- 13) Відповідно до Статуту метою створення Підприємства є задоволення міських та суспільних потреб шляхом систематичного здійснення виробничої діяльності з утримання в належному стані благоустрою, мереж зовнішнього освітлення та кладовищ, освітлення міста, торговельної та іншої господарської діяльності з метою отримання прибутку в порядку, передбаченому законодавством; удосконалення матеріально-технічної бази; збереження та примноження власності територіальної громади міста; управління комунальними підприємствами «Міськзеленбуд», «*Інформація, доступ до якої обмежено*». Підприємство є юридичною особою, права та обов'язки юридичної особи Підприємство набуває з дня його державної реєстрації.
- 14) Тобто, КП «Місто» є суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

3. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- 15) Діяльність у сфері надання ритуальних послуг регулюється, зокрема:
 - Законом України «Про поховання та похоронну справу» (далі – Закон);
 - Наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 19.11.2003 № 193 «Про затвердження нормативно-правових актів щодо реалізації Закону України «Про поховання та похоронну справу», яким затверджено:
 - Типове положення про ритуальну службу в Україні, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1110/9709 (далі – Типове положення);
 - Необхідний мінімальний перелік окремих видів ритуальних послуг, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1111/9710 (далі – Необхідний мінімальний перелік);
 - Необхідний мінімальний перелік вимог щодо порядку організації поховання і ритуального обслуговування населення, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1112/9711;

- Порядок утримання кладовищ та інших місць поховань, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 08.09.2004 за № 1113/9712 (далі – Порядок).

- Єдиною методикою визначення вартості надання громадянам необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, реалізації предметів ритуальної належності, затвердженою наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 19.11.2003 № 194, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 18.03.2004 за № 338/8937 (далі – Єдина методика);

- Нормами часу на надання ритуальних послуг та виготовлення предметів ритуальної належності, затвердженими наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 03.03.2009 № 52 (далі – Норми часу, Наказ № 52).

- 16) Відповідно до статті 12 Закону особа, яка зобов'язалася поховати померлого, на підставі свідоцтва про смерть звертається згідно із статтею 8 цього Закону до сільського голови або ритуальної служби з приводу укладення відповідного договору-замовлення на організацію та проведення поховання. Ця особа має право вибирати виконавців послуг серед суб'єктів господарської діяльності, які уклали договори із сільським головою або ритуальною службою про надання цих послуг.
- 17) Згідно з частиною першою статті 9 Закону ритуальні служби - це спеціалізовані комунальні підприємства, що створюються органами місцевого самоврядування в порядку, встановленому законом, з метою здійснення організації поховання померлих і надання ритуальних послуг, передбачених необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, реалізації предметів ритуальної належності, передбаченим пунктом 2 частини другої статті 8 цього закону.
- 18) Ритуальні послуги надаються за плату згідно з договором-замовленням, крім випадків, передбачених законом (частина друга статті 12 Закону).
- 19) Відповідно до частини шостої статті 12 Закону вартість послуг та предметів ритуальної належності визначається на принципах:
 - доступності для кожного громадянина і рівності правових гарантій;
 - визначення економічної обґрунтованості, планово-розрахункової собівартості та рентабельності при затвердженні ціни;
 - відповідальності виконавчих органів сільських, селищних та міських рад та органів виконавчої влади за встановлені ними ціни;
 - відкритості, доступності та прозорості структури ціни;
 - оплати тільки тих послуг, що відповідають вимогам нормативно - правових актів.
- 20) До Необхідного мінімального переліку включено наступні послуги:
 - оформлення договору-замовлення на організацію та проведення поховання;
 - оформлення свідоцтва про поховання;
 - **копання могили** (викопування могили ручним або механізованим способом, опускання труни з тілом померлого в могилу, закопування могили, формування намогильного насипу та одноразове прибирання території біля могили);
 - монтаж та демонтаж намогильної споруди при організації підпоховання в існуючу могилу;
 - кремація тіл померлих;
 - поховання та підпоховання урни з прахом померлих у колумбарну нішу, в існуючу могилу, у землю;
 - зберігання урн з прахом померлих у крематорії;
 - організація відправлення труни з тілом чи урни з прахом померлого за межі України;
 - запаювання оцинкованої труни;
 - замощення урни з прахом померлого в колумбарну нішу.

- 21) Механізм формування вартості та економічно обґрунтованих тарифів (цін) на ритуальні послуги, предмети ритуальної належності для суб'єктів господарювання різних форм власності, а також механізм розрахунку вартості надання громадянам необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг визначає Єдина методика (пункт 1.1 глави 1 Єдиної методики).
- 22) Згідно з пунктом 1.3 глави 1 Єдиної методики вона поширюється на суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у сфері надання ритуальних послуг незалежно від форми власності.
- 23) Відповідно до пункту 2.1 глави 2 Єдиної методики визначено, що формування вартості послуг надання громадянам необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, реалізації предметів ритуальної належності здійснюється з урахуванням розрахунків обсягів надання ритуальних послуг та реалізації предметів ритуальної належності, планових витрат, визначених на підставі державних, галузевих нормативів витрат матеріалів, техніко-економічних розрахунків та кошторисів, ставок податків і зборів (обов'язкових платежів).
- 24) Згідно з пунктом 2.3 глави 2 Єдиної методики планування витрат здійснюється нормативним методом. Розмір витрат за кожною статтею визначається на підставі державних та галузевих нормативів, а також відповідно до прийнятих на підприємстві норм використання палива, електроенергії, матеріалів, норм та розцінок з оплати праці, нормативів витрат на управління і обслуговування виробництва та інших норм витрат.
- 25) Пунктом 2.1 Норм часу копання могил ручним способом та поховання померлого передбачено наступний склад робіт:
 - розпушення ґрунту ручним способом;
 - викидання ґрунту на бровку;
 - зачищення поверхні дна та стінок могили;
 - опускання труни з тілом померлого в могилу;
 - закопування могили з оформленням намогильного насипу;
 - встановлення реєстраційної таблички;
 - одноразове прибирання території біля могили.
- 26) Пунктом 2.2 Норм часу копання могили механізованим способом та поховання померлого передбачено наступний склад робіт:
 - розпушення мерзлого ґрунту механізованим способом із застосуванням відбійних молотків при необхідності.
 - Зачищення дна та стінок могили.
 - опускання труни з тілом померлого в могилу.
 - закопування могили з формуванням намогильного насипу.
 - встановлення реєстраційної таблички.
 - одноразове прибирання території біля могили.
- 27) Норми часу (люд.-год) копання могил ручним способом або механізованим способом та поховання померлого на 1 могилу, визначені з урахуванням довжини могили (2,4 м, 2 м, 1,6 м, 1,1 м), часу копання (влітку, взимку) та в залежності від групи ґрунту (I, II, III), інших критеріїв Нормами часу не передбачено.

4. ВИЗНАЧЕННЯ МОНОПОЛЬНОГО (ДОМІНУЮЧОГО) СТАНОВИЩА

- 28) Визначення становища КП «Місто» на ринку ритуальних послуг з копання могил для поховання труни з тілом померлого на території Інформація, доступ до якої обмежено, в межах кладовищ, що знаходяться на обслуговуванні та забезпеченні КП «Місто», здійснено відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р,

zareєстрованої у Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (із змінами) (далі – Методика), з урахуванням пункту 2.2 Методики та відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

- 29) Як передбачено пунктом 2.2 Методики, етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, їх кількість та послідовність проведення, передбачені пунктом 2.1 Методики, було обрано та застосовано виходячи з фактичних обставин, зокрема особливостей товару, структури ринку, обсягів наявної інформації щодо ринку тощо.
- 4.1 Встановлення об'єктів аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища**
- 30) Відповідно до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який (які) випускається(ються), постачається(ються), продається(ються), придбавається(ються) (використовується(ються), споживається(ються)) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.
 - 31) *Суб'єктом господарювання, який є об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища, є КП «Місто».*
 - 32) *Конкретним товаром, що є об'єктом аналізу є ритуальні послуги з копання могил для поховання труни з тілом померлого в межах території Інформація, доступ до якої обмежено, де розташовані кладовища, що знаходяться на обслуговуванні та забезпеченні КП «Місто».*
 - 33) Інша господарська діяльність КП «Місто», крім надання вказаних послуг, не є об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища.
- 4.2 Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище**
- 4.2.1. Перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання і які мають ознаки одного товару, товарної групи.**
- 34) Згідно з пунктом 4.1 Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).
 - 35) У відповідності до пункту 4.2 Методики визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.
 - 36) Предметом дослідження є дії КП «Місто», зокрема, щодо розрахунку економічно необґрунтованих тарифів на ритуальні послуги з копання могил для поховання труни з тілом померлого (без поділу за розміром могил), які були визначені як такі, що містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції.
 - 37) З огляду на зазначене, товаром, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище, є ритуальні послуги з копання могил для поховання труни з тілом померлого.
 - 38) Статтею 2 Закону визначено, що ритуальні послуги - послуги, пов'язані з організацією поховання та облаштуванням місця поховання.
 - 39) Виконавець може надавати ритуальні послуги, визначені необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг. Цей перелік затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної

політики у сфері житлово-комунального господарства (частина третя статті 12 Закону).

- 40) Відповідно до Необхідного мінімального переліку, до такого переліку послуг належать, зокрема, і послуги з копання могили (викопування могили ручним або механізованим способом, опускання труни з тілом померлого в могилу, закопування могили, формування намогильного насипу та одноразове прибирання території біля могили).
 - 41) У відповідності до статті 2 Закону:
 - могила - місце на кладовищі, у крематорії, колумбарії або в іншій будівлі чи споруді, призначений для організації поховання померлих, де похована труна з тілом померлого чи урна з прахом;
 - урна з прахом - ємність, призначена для збереження праху померлого;
 - кладовище - відведена в установленому законом порядку земельна ділянка з облаштованими могилами та/або побудованими крематоріями, колумбаріями чи іншими будівлями та спорудами, призначеними для організації поховання та утримання місць поховань;
 - поховання померлого - комплекс заходів та обрядових дій, які здійснюються з моменту смерті людини до поміщення труни з тілом або урни з прахом у могилу або колумбарну нішу, облаштування та утримання місця поховання відповідно до звичаїв та традицій, що не суперечать законодавству.
 - 42) Згідно з пунктом 2.1 глави 2 Порядку поховання померлих чи їх праху після кремації дозволяється проводити на діючих кладовищах, уведених в експлуатацію згідно з чинним законодавством України.
 - 43) Альтернативою поховання труни з тілом у могилу, та, відповідно, надання послуги копання могили, може бути кремація – та, у подальшому поховання, підпоховання, замощення урни з прахом померлих у колумбарну нішу, в існуючу могилу, у землю, розвіювання праху померлого.
 - 44) Враховуючи, що певна категорія громадян може мати релігійні та інші морально-етичні переконання, пов'язані з неприпустимістю застосування кремації, та, у подальшому, поховання, підпоховання урни з прахом померлих у колумбарну нішу, в існуючу могилу, у землю, розвіювання праху померлого, послуги копання могил для поховання труни з тілом померлого (які включають викопування могили ручним або механізованим способом, опускання труни з тілом померлого в могилу, закопування могили, формування намогильного насипу та одноразове прибирання території біля могили) не є взаємозамінними з послугами кремації та, у подальшому, послугами копання могил для поховання, підпоховання, в існуючу могилу, у землю, замощення урни з прахом померлих у колумбарну нішу, розвіювання праху померлого, оскільки суперечать їх сутності.
 - 45) Ритуальні послуги з копання могил для поховання труни з тілом померлого надаються КП «Місто» на платній основі, як передбачено частиною другою статті 12 Закону, а отже є товаром, щодо якого визначається становище даного суб'єкта господарювання на ринку.
- 4.2.2. *Перелік основних продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів) товарів (товарних груп)*
- 46) Пунктом 1.3 Методики визначено, що споживач - юридична чи фізична особа, яка здійснює діяльність з придбання та використання товарів, послуг, робіт на відповідному товарному (товарних) ринку (ринках).
 - 47) Учасниками ринку ритуальних послуг з копання могил для поховання труни з тілом померлого в територіальних межах *Інформація, доступ до якої обмежено*, в межах кладовищ, що знаходяться на обслуговуванні та забезпеченні КП «Місто» є:

- надавач (виконавець) послуги;
 - суб'єкт господарювання, який надає ритуальні послуги з копання могил для поховання труни з тілом померлого;
 - замовник (споживач) послуги - виконавець волевиявлення померлого або особа, яка зобов'язалась поховати померлого.
- 48) Згідно із частиною другою статті 169 Цивільного кодексу України територіальні громади можуть створювати юридичні особи публічного права (комунальні підприємства, спільні комунальні підприємства, навчальні заклади тощо) у випадках та в порядку, встановлених Конституцією України та законом.
- 49) Відповідно до частини першої статті 60 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» територіальним громадам сіл, селищ, міст, районів у містах належить право комунальної власності на рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, землю, природні ресурси, підприємства, установи та організації, в тому числі банки, страхові товариства, а також пенсійні фонди, частку в майні підприємств, житловий фонд, нежитлові приміщення, заклади культури, освіти, спорту, охорони здоров'я, науки, соціального обслуговування та інше майно і майнові права, рухомі та нерухомі об'єкти, визначені відповідно до закону як об'єкти права комунальної власності, а також кошти, отримані від їх відчуження.
- 50) Згідно із пунктом 3 частини п'ятої статті 8 Закону органи місцевого самоврядування та їх виконавчі органи в межах своєї компетенції створюють ритуальні служби.
- 51) Згідно із пунктом 1 Типового положення, ритуальна служба в Україні відповідно до Закону України «Про поховання та похоронну справу» – це спеціалізоване комунальне підприємство, що створюється органом місцевого самоврядування в порядку, установленому Законом.
- 52) Відповідно до рішення виконкому *Інформація, доступ до якої обмежено* від 17.02.2012 № 33 «Про ритуальну службу в *Інформація, доступ до якої обмежено*» на базі КП «Місто» було створено ритуальну службу.
- 53) Тобто, суб'єкт господарювання, який надає ритуальні послуги на території *Інформація, доступ до якої обмежено* – КП «Місто». КП «Місто» є спеціалізованим комунальним підприємством, яке виконує функції ритуальної служби у розумінні статті 9 Закону.
- 54) Листом 3 виконком *Інформація, доступ до якої обмежено* надав лист КП «Місто» від 12.05.2025 № 85, в якому зазначено, що з 01.01.2021 до 31.12.2021 **на території кладовищ м. Канева поховано 261 особа** (в тому числі 1 померлий безрідний на Центральному міському кладовищі).
- 55) Листом 2 КП «Місто» повідомило, що надає ритуальні послуги в рамках виділення земельних ділянок під поховання, виконує поховання померлих та забезпечує благоустрій кладовищ, зазначаючи, що у період з 01.01.2022 до 12.05.2025 [дата Листа 2 КП «Місто»] **на території кладовищах поховано** *Інформація, доступ до якої обмежено* **особу** (в тому числі *Інформація, доступ до якої обмежено*), інформація відображена у Таблиці 1.

Таблиця 1

Рік	Кількість поховань	Центральне міське кладовище	Кладовище мікрорайону Костянець
2021	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої</i>

2022	Інформація, доступ до якої обмежено	Інформація, доступ до якої обмежено	Інформація, доступ до якої обмежено
2023		Інформація, доступ до якої обмежено	Інформація, доступ до якої обмежено
2024		Інформація, доступ до якої обмежено	Інформація, доступ до якої обмежено
2025		Інформація, доступ до якої обмежено	Інформація, доступ до якої обмежено
Всього	Інформація, доступ до якої обмежено		

- 56) Листом 1 виконком *Інформація, доступ до якої обмежено* повідомив, що в період з 01.01.2022 до 19.02.2025 обслуговування та забезпечення благоустрою *Інформація, доступ до якої обмежено* здійснювало КП «Місто» наступних кладовищ:
- **центральне** (*Інформація, доступ до якої обмежено*) — підпорядковано КП «Місто» згідно з рішенням виконкому *Інформація, доступ до якої обмежено* № 33 від 17.02.2012;
 - **кладовище** (*Інформація, доступ до якої обмежено*) — передано в постійне користування КП «Місто» згідно з рішенням *Інформація, доступ до якої обмежено* № 18-18 від 23.01.2020.
- 57) Виконком *Інформація, доступ до якої обмежено* Листом 1 повідомив, що за період з 01.01.2022 до 19.02.2025 на території *Інформація, доступ до якої обмежено* здійснено *Інформація, доступ до якої обмежено* поховань: (дивіться Таблицю 2)

Таблиця 2

№ п/п	Назва кладовища	2022	2023	2024	2025	Всього
1	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>
2	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>
Всього	-	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>	<i>Інформація, доступ до якої обмежено</i>

- 58) Листом 4 КП «Місто» повідомило, що в період з 01.01.2021 до 31.12.2021 та Листом 2 КП «Місто», що в період з 01.01.2022 до 12.05.2025 Підприємство не укладало договорів про надання ритуальних послуг з суб'єктами господарювання, які б бажали надавати ритуальні послуги на території кладовищ *Інформація, доступ до якої обмежено*, до складу якого входить *Інформація, доступ до якої обмежено*.
- 59) Тобто, КП «Місто» не зазнавало у період з 21.04.2021 [дата затвердження тарифів на ритуальні послуги КП «Місто» рішенням виконкому *Інформація, доступ до якої обмежено* МР від 21.04.2021 № 149] **до 12.05.2025 (включно)** [дата Листа 2 КП «Місто»] конкуренції на ринку ритуальних послуг з копання могил для поховання труни з тілом померлого в межах *Інформація, доступ до якої обмежено*, де розташовані кладовища, що знаходяться на обслуговуванні та забезпеченні КП «Місто».

4.2.3. Визначення товарних меж ринку

- 60) У пункті 1.3 Методики визначено, що:
- *ринок товару (товарний ринок)* – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція;
 - *товарні межі ринку* – товар (товарна група), сукупність схожих, однорідних предметів господарського обороту, в межах якої споживач за звичайних умов може перейти від споживання певного виду предметів господарського обороту до споживання іншого.

- 61) Пунктами 5.1 - 5.3 Методики визначено, що товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.
- 62) Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими зокрема є:
- подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання тощо;
 - подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників тощо;
 - наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);
 - відсутність суттєвої різниці в цінах;
 - взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.
- 63) Стандартизованими товарами (товарними групами) можуть розглядатися товари, які мають єдину систему показників, параметрів, що характеризують товар, і у виробництві яких використовуються єдині чи однакові технічні стандарти, технічні умови, стандарти застосування тощо.
- 64) Беручи до уваги незабезпеченість *Інформація, доступ до якої обмежено* крематорієм, а також існування у певних категорій громадян релігійних переконань, пов'язаних з неприпустимістю застосування кремації, ритуальні послуги з копання могил для поховання труни з тілом померлого не є взаємозамінними з послугами кремації, оскільки суперечать їх сутності.
- 65) Тобто, за подібністю призначення та споживчих властивостей для вказаних послуг відсутні інші взаємозамінні послуги.
- 66) Оскільки для замовників ритуальних послуг з копання могил для поховання труни з тілом померлого в територіальних межах *Інформація, доступ до якої обмежено* за показниками взаємозамінності, подібності призначення, споживчих властивостей не існує взаємозамінних товарів, товарними межами ринку визначено ритуальні послуги з копання могил для поховання труни з тілом померлого.

4.2.4. *Визначення територіальних (географічних) меж ринку*

- 67) У пункті 1.3 Методики визначено, що *територіальні (географічні) межі ринку* – територія зі сферою взаємовідносин купівлі-продажу товару (групи товарів), в межах якої за звичайних умов споживач може легко задовольнити свій попит на певний товар і яка може бути, як правило, територією держави, області, району, міста тощо або їхніми частинами.
- 68) Відповідно до пункту 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установа мінімальної території, за межами якої, з точки зору споживача, придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів товарної групи), є неможливим або недоцільним.
- 69) Визначальним фактором при встановленні території надання ритуальних послуг з копання могил для поховання труни з тілом померлого є обрання споживачами (родичами померлого) місця поховання. Характерною особливістю взаємодії попиту і пропозиції на ринку вказаних ритуальних послуг є обмеженість можливостей переміщення попиту географічно, оскільки дані послуги в основному отримуються в населеному пункті, в якому людина проживала до настання смерті.
- 70) Характерною особливістю ринку ритуальних послуг з копання могил для поховання труни з тілом померлого є наявність суб'єкта господарювання, який надає такі

послуги, та відведеної в установленому законом порядку земельної ділянки - кладовища.

- 71) Листом 1 *Інформація, доступ до якої обмежено* МР повідомив, що в досліджуваний період на території *Інформація, доступ до якої обмежено* розташовано *Інформація, доступ до якої обмежено* діючих кладовища, з них:
 - центральне кладовище по *Інформація, доступ до якої обмежено*;
 - кладовище *Інформація, доступ до якої обмежено*.
 - 72) При цьому Відділення звертає увагу на те, що поховання громадян, які проживали до настання смерті у *Інформація, доступ до якої обмежено*, здійснювати в інших місцях, які знаходяться на певній відстані від *Інформація, доступ до якої обмежено*, є економічно недоцільним, оскільки переміщення з одного населеного пункту в інший, пов'язано з додатковими витратами коштів на транспортування, на постмортальні послуги (зокрема, бальзамування, зберігання тіла тощо) та витратами часу.
 - 73) Частиною 1 статті 23 Закону встановлено, що для розміщення місця поховання рішенням уповноваженого органу в установленому законом порядку відповідному спеціалізованому комунальному підприємству, установі, організації в постійне користування надається земельна ділянка.
 - 74) Рішенням виконавчого комітету *Інформація, доступ до якої обмежено* від 17.02.2012 № 33 (далі – Рішення № 33) передано КП «Місто» *Інформація, доступ до якої обмежено*.
 - 75) Рішенням *Інформація, доступ до якої обмежено* від 23.01.2020 № 18-18 (далі – Рішення № 18-18) передано КП «Місто» в постійне користування земельну ділянку площею 1,8002 га, кадастровий номер *Інформація, доступ до якої обмежено*.
 - 76) Враховуючи наведене, територіальними (географічними) **межами ринку** ритуальних послуг з копання могил для поховання труни з тілом померлого є **територія** *Інформація, доступ до якої обмежено*, в межах кладовищ, що знаходяться на обслуговуванні та забезпеченні КП «Місто».
- 4.2.5. *Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку – часові межі ринку*
- 77) У пункті 1.3 Методики визначено, що часові межі ринку – час стабільності ринку, тобто період, протягом якого структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому істотно не змінюються.
 - 78) Відповідно до пункту 7.1 та 7.2 Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило - рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.
 - 79) КП «Місто» розроблені тарифи на ритуальні послуги, які листом від 12.04.2021 № 48 направлено на розгляд міському голові *Інформація, доступ до якої обмежено* міської ради з проханням погодити розрахунки тарифів на ритуальні послуги, що надаються виконавцем КП «Місто», що в подальшому були затвердженні рішенням виконкому *Інформація, доступ до якої обмежено* МР від 21.04.2021 № 149 «Про затвердження тарифів на ритуальні послуги, що надаються *Інформація, доступ до якої обмежено*».
 - 80) Також, КП «Місто» розроблені нові тарифи на ритуальні послуги, які листом від 20.02.2023 № 18 направлено на розгляд міському голові *Інформація, доступ до якої обмежено* з проханням погодити розрахунки тарифів на ритуальні послуги, що надаються виконавцем КП «Місто» на 2023 рік, що в подальшому були затвердженні

рішенням виконкому *Інформація, доступ до якої обмежено* МР від 07.06.2023 № 136 «Про затвердження тарифів на ритуальні послуги, що надаються КП «Місто»».

- 81) Згідно Листа 2 та Листа 4 в період з 01.01.2021 до 12.05.2025 КП «Місто» договори про надання ритуальних послуг з іншими суб'єктами господарювання, які бажали надавати ритуальні послуги не укладало, можна дійти висновку, що склад продавців (надавачів послуги) не змінювався, тобто, структура даного ринку є сталою.
- 82) При цьому, у період з **21.04.2021** [дата затвердження тарифів на ритуальні послуги КП «Місто» рішенням *Інформація, доступ до якої обмежено* від 21.04.2021 № 149] до **12.05.2025 (включно)** [дата Листа 2 КП «Місто»] КП «Місто» було єдиним суб'єктом господарювання, який на законних підставах, надавав ритуальні послуги з копання могил для поховання труни з тілом померлого в межах *Інформація, доступ до якої обмежено*, в межах кладовищ, що знаходяться на обслуговуванні та забезпеченні КП «Місто».
- 83) Отже, часовими межами ринку ритуальних послуг з копання могил для поховання труни з тілом померлого в територіальних межах *Інформація, доступ до якої обмежено*, в межах кладовищ, що знаходяться на обслуговуванні та забезпеченні КП «Місто» визначено **період з 21.04.2021 до 12.05.2025**, тобто проміжок часу, протягом якого незмінними залишались структура ринку, співвідношення попиту та пропозиції на ньому.
- 84) Відповідно, часовими межами досліджуваного ринку визначено **період з 21.04.2021 до 12.05.2025**, тобто проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

4.2.6. *Визначення потенційних конкурентів*

- 85) Згідно з пунктом 9.1 Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.
- 86) Відповідно до частини першої статті 9 Закону *ритуальні служби* – спеціалізовані комунальні підприємства, що створюються органами місцевого самоврядування в порядку, встановленому законом, з метою здійснення організації поховання померлих і надання ритуальних послуг, передбачених необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, реалізація предметів ритуальної належності, передбаченим пунктом 2 частини другої статті 8 цього Закону.
- 87) Згідно із частиною першою статті 10 Закону надання ритуальних послуг відповідно до необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг, здійснюється ритуальними службами або за договором суб'єктами господарювання інших форм власності. Вартість таких послуг встановлюється в порядку і в межах, встановлених законодавством, виконавчим органом сільської, селищної, міської ради.
- 88) Таким чином, потенційними конкурентами КП «Місто» в *Інформація, доступ до якої обмежено* на ринку ритуальних послуг з копання могил для поховання труни з тілом померлого, можуть бути суб'єкти господарювання, які уклали договір із ритуальною службою чи сільським головою, як передбачено статтею 12 Закону та мають відповідну матеріально-технічну базу, персонал, що володіє відповідними знаннями та навичками у сфері поховання.
- 89) Листом 2 та Листом 4 КП «Місто» повідомило, що у період з 01.01.2021 до 12.05.2025 КП «Місто» як ритуальна служба договори, із суб'єктами

господарювання як ритуальна служба не укладала. До КП «Місто» суб'єкти господарювання не звертались.

- 90) Отже, у **період з 21.04.2021 до 12.05.2025** КП «Місто» було єдиним суб'єктом господарювання, яке на законних підставах, надавало ритуальні послуги з копання могил для поховання труни з тілом померлого на території *Інформація, доступ до якої обмежено*, в межах кладовищ, що знаходяться на обслуговуванні та забезпеченні КП «Місто».

4.2.7. Визначення бар'єрів для вступу на ринок

- 91) У пункті 1.3 Методики визначено, що *бар'єри вступу на ринок* – обставини, які перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.
- 92) Відповідно до пункту 9.2 Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).
- 93) Згідно із пунктом 8.1 Типового положення суб'єкт господарювання, що виявив бажання працювати на ринку ритуальних послуг, має подати до територіальної ритуальної служби відповідну заяву щодо укладення договору про надання ритуальних послуг на ім'я її керівника та долучити до заяви засвідчені у встановленому порядку копії відповідних документів.
- 94) Тобто, інші суб'єкти господарювання (крім ритуальної служби) мають право на надання ритуальних послуг, передбачених Необхідним мінімальним переліком, лише за наявності укладеного договору з ритуальною службою про надання ритуальних послуг.
- 95) Отже, бар'єрами вступу на ринок надання ритуальних послуг з копання могил для поховання труни з тілом померлого є необхідність укладення договору про надання ритуальних послуг з ритуальною службою.

4.2.8. Установлення монопольного (домінуючого) становища КП «Місто»

- 96) Відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:
- на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;
 - не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.
- 97) Таким чином, КП «Місто» у **період з 21.04.2021 до 12.05.2025** мало ознаки такого, що займало монопольне (домінуюче) становище на ринку ритуальних послуг з копання могил для поховання труни з тілом померлого на території *Інформація, доступ до якої обмежено*, в межах кладовищ, що знаходяться на обслуговуванні та забезпеченні КП «Місто», з часткою 100%, оскільки на цьому ринку у нього не було жодного конкурента.

5. ВСТАНОВЛЕНІ ОБСТАВИНИ

- 98) Наказом № 52 затверджено норми часу на надання ритуальних послуг та виготовлення предметів ритуальної належності.

- 99) Пунктом 1 Наказу № 52 визначено, що норми часу на надання ритуальних послуг та виготовлення предметів ритуальної належності носять рекомендаційний характер та призначені для застосування при визначенні обґрунтованих витрат часу на ритуальні послуги і виготовлення предметів ритуальної належності та використовуються у галузі поховання.
- 100) Пунктом 2.1 розділу 2 Наказу № 52 визначена технічна частина копання могили ручним способом, а саме норми часу на копання 1 могили, люд.-год.: (дивіться Таблицю 5)

Таблиця 5

Група ґрунту	Час копання	Довжина могили, м			
		2,4	2	1,6	1,1
I	Влітку	9,8	6,87	4,83	2,3
	Взимку	17	11,9	8,3	4,1
II	Влітку	13,1	9,17	6,4	3,17
	Взимку	21,6	15,2	10,7	5,18
III	Влітку	16,7	11,8	8,6	4,25
	Взимку	25,2	17,7	12,4	6,1

- 101) Пунктом 2.2 розділу 2 Наказу № 52 визначена технічна частина копання могили механізованим способом, а саме норми часу на копання 1 могили, люд.-год.: (дивіться Таблицю 6)

Таблиця 6

Група ґрунту	Час копання	Довжина могили, м			
		2,4	2	1,6	1,1
I	Влітку	3,5	2,7	1,9	1,1
	Взимку	4,3	3,2	2,3	1,3
II	Влітку	4,2	3,2	2,4	1,37
	Взимку	7,2	5,3	3,9	2,08
III	Влітку	5,6	4,2	3,1	1,85
	Взимку	9,0	6,5	4,8	2,6

- 102) Наказом № 52 затверджені норми часу (люд.-год.) для працівників, що здійснюють копання могил, які мають рекомендаційний характер на надання ритуальних послуг, однак враховуючи, що Наказ № 52 наразі є єдиним нормативно-правовим документом, яким можуть керуватися суб'єкти господарювання, що надають ритуальні послуги, зазначені норми мають бути враховані в розрахунках вартості таких послуг в залежності від сезонності копання могили, групи ґрунтів та фактичної довжини могили.
- 103) Враховуючи істотну різницю у витратах часу (від 2,3 люд.-год. до 25,2 люд.-год.), ці норми часу мають застосовуватися для визначення обґрунтованих витрат. Ігнорування зазначених норм часу може призвести до порушення прав споживачів.
- 104) Листом 1 та Листом 3 виконком *Інформація, доступ до якої обмежено* надав копії діючих у період з 01.01.2021 до 19.02.2025 рішень органу місцевого самоврядування (із всіма додатками та змінами, що є їх невід'ємними частинами) щодо встановлення тарифів на ритуальні послуги, що надаються на території територіальної громади, а саме:
- копію рішення виконкому *Інформація, доступ до якої обмежено* від 21.04.2021 № 149 «Про затвердження тарифів на ритуальні послуги, що надаються КП «Місто» (далі – Рішення № 149).
 - копію рішення виконкому *Інформація, доступ до якої обмежено* від 07.06.2023 № 136 «Про затвердження тарифів на ритуальні послуги, що надаються КП «Місто» (далі – Рішення № 136).

- 105) З наданих додатків до Рішення № 149, Відділенням встановлено, що КП «Місто» було розроблено тарифи на ритуальні послуги, які листом від 12.04.2021 № 48 направлено на розгляд міському голові *Інформація, доступ до якої обмежено* з проханням погодити розрахунки тарифів на ритуальні послуги, що надаються виконавцем КП «Місто» згідно з необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, та розрахунками тарифів на деякі види ритуальних послуг, що не входять до мінімального переліку, перераховані згідно чинного законодавства у зв'язку зі змінами цін на паливно мастильні матеріали та розміру мінімальної заробітної плати, зокрема:
- ручним способом (немерзлі ґрунти) об'ємом 4 м³ – 1430,00 грн;
 - ручним способом (мерзлі ґрунти) об'ємом 4 м³ – 4375,00 грн;
 - механізованим способом (немерзлі ґрунти) об'ємом 4 м³ – 1159,00 грн;
 - механізованим способом (мерзлі ґрунти) об'ємом 4 м³ – 1273,00 грн.
- 106) З наданих додатків до Рішення № 136, Відділенням встановлено, що КП «Місто» було розроблено тарифи на ритуальні послуги, які листом від 20.02.2023 № 18 направлено на розгляд міському голові *Інформація, доступ до якої обмежено* міської ради з проханням погодити розрахунки тарифів на ритуальні послуги, що надаються КП «Місто» на 2023 рік згідно з необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, та розрахунки тарифів на деякі види ритуальних послуг, що не входять до мінімального переліку, перераховані згідно чинного законодавства у зв'язку зі змінами цін на паливно мастильні матеріали та розміру мінімальної заробітної плати, зокрема:
- ручним способом (немерзлі ґрунти) об'ємом 4 м³ - 1776,00 грн;
 - ручним способом (мерзлі ґрунти) об'ємом 4 м³ – 5367,00 грн;
 - механізованим способом (немерзлі ґрунти) об'ємом 4 м³ - 1711,00 грн;
 - механізованим способом (мерзлі ґрунти) об'ємом 4 м³ - 1821,00 грн.
- 107) Відповідно до рішення від 21.04.2021 № 149 «Про затвердження тарифів на ритуальні послуги, що надаються КП «Місто» керуючись підпунктом 2 пункту «а» статті 28 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Законом, пунктом 2 Постанови Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 № 1445 «Про затвердження Порядку проведення безоплатного поховання померлих (загиблих) осіб, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною учасників бойових дій та інвалідів війни», вимогами Необхідного мінімального переліку, Єдиною методикою, Наказом № 52, на підставі листа КП «Місто» від 13.04.2021 № 01-01-20/1114, з метою приведення у відповідність економічно обґрунтованих витрат тарифів на ритуальні послуги, виконком *Інформація, доступ до якої обмежено* вирішив:
1. Встановити тарифи на послуги, передбачені необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, згідно з додатком 1 (дивіться Таблицю 7).
 2. Встановити тарифи на послуги, що не входять до необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг згідно з додатком 2.
 3. Затвердити вартість ритуальних послуг для безоплатного поховання померлих (загиблих) осіб, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, учасників бойових дій та інвалідів війни згідно з додатком 3.
 4. Затвердити вартість ритуальних послуг для безоплатного поховання одиноких громадян, осіб без певного місця проживання, громадян, від поховання яких відмовились рідні, знайдених невідомих трупів згідно з додатком 4 (дивіться Таблицю 8).

Таблиця 7

Тарифи на послуги, передбачені необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг (згідно з додатком 1)

№ п/п	Перелік послуг	Сума (грн)
----------	----------------	---------------

1.	Оформлення договору – замовлення на організацію та проведення поховання	10,00
2.	Оформлення свідоцтва про поховання	8,00
3.	Копання могили (викопування могили ручним способом, опускання труни з тілом померлого в могилу, закопування могили, формування намогильного насипу та одноразове прибирання території біля могили): - розмір могили 2,0*2,0*1,0 (немерзлі ґрунти) - розмір могили 2,0*2,0*1,0 (мерзлі ґрунти)	1430,00 4375,00
4.	Копання могили (викопування могили механізованим способом, зачищення дна та стінок, опускання труни з тілом померлого в могилу, закопування могили, формування намогильного насипу та одноразове прибирання території біля могили): - розмір могили 2,0*2,0*1,0 (немерзлі ґрунти) - розмір могили 2,0*2,0*1,0 (мерзлі ґрунти)	1159,00 1273,00
5.	Монтаж та демонтаж намогильної споруди при організації підпоховання в існуючу могилу: - розмір могили 2,0*1,5*1,0 (немерзлі ґрунти) - розмір могили 2,0*1,5*1,0 (мерзлі ґрунти)	1564,00 3864,00

Таблиця 8

Вартість ритуальних послуг для безоплатного поховання одиноких громадян, осіб без певного місця проживання, громадян, від поховання яких відмовились рідні, знайдених невідомих трупів, що надаються КП «Місто» (згідно з додатком 3)

№ п/п	Найменування ритуальних послуг	Сума (грн)
1.	Оформлення договору – замовлення на організацію та проведення поховання	10,00
2.	Відведення місця під поховання та контролю за дотриманням санітарних норм під час поховання	234,00
3.	<u>Копання могили 2,0*2,0*1,0:</u> - механізованим способом немерзлі ґрунти - механізований способом мерзлі ґрунти	991,00 1074,00
4.	Перевезення тіла померлого автомобілем ГАЗ 3307 (1 маш/год)	310,00
5.	Мінімальний набір предметів ритуальної належності (труна, ритуальна таблиця, мішок санітарний)	2500,00

- 108) Відповідно до рішення від 07.06.2023 № 136 «Про затвердження тарифів на ритуальні послуги, що надаються КП «Місто» керуючись підпунктом 2 пункту «а» статті 28 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Законом, вимогами Необхідного мінімального переліку, Єдиною методикою, Наказом № 52, пунктом 2 Постанови Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 № 1445 «Про затвердження Порядку проведення безоплатного поховання померлих (загиблих) осіб, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною учасників бойових дій та інвалідів війни», протоколом комісії по розгляду економічно обґрунтованих витрат на послуги, які надаються комунальними підприємствами від 21.04.2023 № 16, виконком *Інформація, доступ до якої обмежено* вирішив:

1. Встановити тарифи на послуги, передбачені необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг, згідно з додатком 1 (дивіться Таблицю 9).

2. Встановити тарифи на послуги, що не входять до необхідного мінімального переліку окремих видів ритуальних послуг згідно з додатком 2.

3. Затвердити вартість ритуальних послуг для безоплатного поховання померлих (загиблих) осіб, які мають особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Батьківщиною, учасників бойових дій та інвалідів війни згідно з додатком 3.

4. Затвердити вартість ритуальних послуг для безоплатного поховання одиноких громадян, осіб без певного місця проживання, громадян, від поховання яких відмовились рідні, знайдених невідомих трупів згідно з додатком 4 (дивіться Таблицю 10).

Таблиця 9

Тарифи на послуги, передбачені необхідним мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг (згідно з додатком 1)

№ п/п	Перелік послуг	Сума (грн)
1.	Оформлення договору – замовлення на організацію та проведення поховання	13,00
2.	Оформлення свідоцтва про поховання	10,00
3.	Копання могили (викопування могили ручним способом, опускання труни з тілом померлого в могилу, закопування могили, формування намогильного насипу та одноразове прибирання території біля могили): - розмір могили 2,0*2,0*1,0 (немерзлі ґрунти) - розмір могили 2,0*2,0*1,0 (мерзлі ґрунти)	1776,00 5367,00
4.	Копання могили (викопування могили механізованим способом, зачищення дна та стінок, опускання труни з тілом померлого в могилу, закопування могили, формування намогильного насипу та одноразове прибирання території біля могили): - розмір могили 2,0*2,0*1,0 (немерзлі ґрунти) - розмір могили 2,0*2,0*1,0 (мерзлі ґрунти)	1711,00 1821,00
5.	Монтаж та демонтаж намогильної споруди при організації підпоховання в існуючу могилу: - розмір могили 2,0*1,5*1,0 (немерзлі ґрунти) - розмір могили 2,0*1,5*1,0 (мерзлі ґрунти)	1941,00 4783,00
6.	Поховання урни з прахом померлого у землю: - розмір могили 0,8*0,8*0,8 (немерзлі ґрунти) - розмір могили 0,8*0,8*0,8 (мерзлі ґрунти)	318,00 782,00

Таблиця 10

Вартість ритуальних послуг для безоплатного поховання одиноких громадян, осіб без певного місця проживання, громадян, від поховання яких відмовились рідні, знайдених невідомих трупів (згідно з додатком 4)

№ п/п	Найменування ритуальних послуг	Сума (грн)
1.	Оформлення договору – замовлення на організацію та проведення поховання	13,00
2.	Відведення місця під поховання та контролю за дотриманням санітарних норм під час поховання	340,00
3.	Копання могили 2,0*2,0*1,0: - механізованим способом немерзлі ґрунти - механізований способом мерзлі ґрунти	1711,00 1821,00
4.	Перевезення тіла померлого автомобілем (1 маш/год)	500,00
5.	Мінімальний набір предметів ритуальної належності (труна, ритуальна таблиця, мішок санітарний)	318,00 782,00

109) При розрахунку вартості ритуальних послуг з копання могил для поховання труни з тілом померлого Підприємством не було розраховано та не подано на затвердження

до органу місцевого самоврядування тариф на копання могил розміром 1,1 метра, 1,6 метра та 2,4 метра, що свідчить про недотримання вимог Норм часу, Єдиної методики, Закону та, відповідно, призводить до збільшення вартості надання таких послуг, внаслідок необґрунтованого її визначення.

- 110) Так, у випадку виникнення необхідності здійснити поховання померлого у могилі розміром меншим 2,0 метра, споживачі були б змушені оплатити вартість ритуальних послуг з копання могили розміром 2,0 метра, оскільки розрахунки тарифів на ритуальні послуги з копання могил менших розмірів Підприємством не були здійснені, що, в свою чергу, може призвести до ущемлення інтересів цих споживачів.
- 111) Додатком 3 до Положення про поховання та похорону справу на території *Інформація, доступ до якої обмежено*, яке затверджене Рішенням № 33 встановлена форма договору-замовлення на організацію та проведення поховання, що відповідає примірній формі договору, затвердженій наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 19.11.2003 № 193, однак яка не передбачає можливість вибору замовником різних розмірів могил, а також вона не передбачає можливість самостійно зазначити замовнику необхідний розмір.
- 112) Відділенням встановлено, що при розрахунку вартості ритуальних послуг з копання могил Підприємством не було враховано витрати часу на копання могили в залежності від її довжини, а застосовано витрати часу на копання могили 2,0 метра, що свідчить про безпідставне завищення вартості ритуальних послуг з копання могил, розмір яких є меншим ніж 2,0 метра.
- 113) Підприємство Листом 4 повідомило, що причиною відсутності встановлених тарифів на копання могил розміром 1,1 метра, 1,6 метра та 2,4 метра є те, що КП «Місто» не надає послуг щодо копання могил, окрім випадків поховання безрідних осіб. В разі необхідності визначення тарифів на копання могил вказаних розмірів КП «Місто» керуватиметься вимогами чинного законодавства, а саме Наказом № 52 та Єдиною методикою.
- 114) Однак надані Листом 4 пояснення, жодним чином не спростовують відсутність затверджених тарифів розмірами 1,1 метра, 1,6 метра, 2,4 метра, що свідчить про недотримання вимог Норм часу, Єдиної методики, Закону та, відповідно, призводить до збільшення вартості надання таких послуг у разі замовлення послуги з копання могили розміром 1,1 метра, 1,6 метра, шляхом безпідставного завищення вартості ритуальних послуг з копання могил у зв'язку з відсутністю у споживача альтернативи.

6. КВАЛІФІКАЦІЯ ДІЙ ВІДПОВІДАЧА

- 115) Розрахована Підприємством вартість ритуальних послуг з копання могил для поховання труни з тілом померлого, одного розміру 2 метра (без поділу за розміром могили), свідчить про недотримання вимог Норм часу, Єдиної методики, Закону та, відповідно, призводить до збільшення вартості надання таких послуг, внаслідок необґрунтованого її визначення.
- 116) Затверджені тарифи на ритуальні послуги для КП «Місто» Рішенням № 149, Рішенням № 136 не містять розподілу за розміром могили, що свідчить про недотримання КП «Місто» вимог Норм часу, Єдиної методики, Закону та відповідно призводить до збільшення вартості надання таких послуг, внаслідок необґрунтованого їх визначення.
- 117) Отже, при розрахунку вартості ритуальних послуг з копання могил для поховання труни з тілом померлого КП «Місто» не було враховано витрати часу на копання могили в залежності від її довжини, а застосовано витрати часу на копання могил одного розміру.

- 118) У випадку виникнення необхідності здійснити поховання померлого у могилі з розміром меншим, ніж затверджений тарифом на ритуальні послуги, споживачі були б змушені оплатити вартість ритуальних послуг з копання могили для поховання труни з тілом померлого єдиного затвердженого тарифом розміру (більшого, ніж необхідно), при недотриманні вимог Норми часу, що може призвести до ущемлення інтересів цих споживачів, шляхом понесення додаткових витрат.
- 119) Також, інтереси споживачів можуть бути ущемлені, якщо при розрахунку тарифів не враховувати групу ґрунтів, сезонність та розмір могил. Згідно з Наказом № 52, норми часу надання ритуальних послуг для копання могил можуть становити:
- ручним способом: від 2,3 до 25,2 люд-год;
 - механізованим способом: від 1,1 до 9,0 люд-год.
- Ці норми залежать від групи ґрунту, сезонності - часу копання (влітку або взимку) та розміру могили, що може суттєво вплинути на кінцеву вартість послуги для споживача.
- 120) Вказані дії КП «Місто» були б неможливими за умови зазнання ним значної конкуренції на ринку, адже у такому випадку споживачі послуги з копання могил для поховання труни з тілом померлого в межах *Інформація, доступ до якої обмежено*, де розташовані кладовища, що знаходяться на обслуговуванні та забезпеченні КП «Місто», мали можливість обирати між кількома виконавцями таких послуг та, у разі ущемлення їх інтересів, обрали іншого виконавця цих послуг.
- 121) У випадку відсутності конкуренції на відповідному ринку і, як наслідок, відсутності у споживачів альтернативи щодо отримання таких послуг, інакше ніж у КП «Місто», вищезазначені дії можуть призвести до настання негативних до споживачів наслідків.
- 122) Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку.
- 123) Таким чином, дії КП «Місто», які полягають у розрахунку економічно необґрунтованих тарифів на ритуальні послуги з копання могил для поховання труни з тілом померлого (без розподілу за розміром могил), на підставі яких виконавчим комітетом Інформація, доступ до якої обмежено прийнято Рішення № 149, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку ритуальних послуг з копання могил для поховання труни з тілом померлого в територіальних межах *Інформація, доступ до якої обмежено*, де розташовані кладовища, що знаходяться на обслуговуванні та забезпеченні КП «Місто», що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- 124) Таким чином, дії КП «Місто», які полягають у розрахунку економічно необґрунтованих тарифів на ритуальні послуги з копання могил для поховання труни з тілом померлого (без розподілу за розміром могил) на підставі яких виконавчим комітетом Інформація, доступ до якої обмежено прийнято Рішення № 136, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку ритуальних послуг з копання могил для поховання труни з тілом померлого в територіальних межах *Інформація, доступ до якої обмежено*, де розташовані кладовища, що знаходяться на обслуговуванні та забезпеченні КП «Місто», що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів,

які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

У зв'язку з наведеним та керуючись статтями 7, 12¹ та 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 36 та 37 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року за № 32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 30 березня 2001 року за № 291/5482 (із змінами), пунктом 2 розділу II, пунктом 9 розділу VI та пунктом 1 розділу VII Порядку розгляду Антимонопольним комітетом України та його територіальними відділеннями заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 06 травня 1994 року за № 90/299 (із змінами), адміністративна колегія Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Розпочати розгляд справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції у зв'язку з наявністю діях комунального підприємства «Місто» (ідентифікаційний код юридичної особи *Інформація, доступ до якої обмежено*), які полягають:

- у розрахунку економічно необґрунтованих тарифів на ритуальні послуги з копання могил для поховання труни з тілом померлого (без розподілу за розміром могил), на підставі яких виконавчим комітетом *Інформація, доступ до якої обмежено* прийнято Рішення № 149, ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку ритуальних послуг з копання могил для поховання труни з тілом померлого в територіальних межах *Інформація, доступ до якої обмежено*, де розташовані кладовища, що знаходяться на обслуговуванні та забезпеченні КП «Місто», що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку;

- у розрахунку економічно необґрунтованих тарифів на ритуальні послуги з копання могил для поховання труни з тілом померлого (без розподілу за розміром могил) на підставі яких виконавчим комітетом *Інформація, доступ до якої обмежено* прийнято Рішення № 136, ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13 та пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку ритуальних послуг з копання могил для поховання труни з тілом померлого в територіальних межах *Інформація, доступ до якої обмежено*, де розташовані кладовища, що знаходяться на обслуговуванні та забезпеченні КП «Місто», що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

2. Збір та аналіз доказів доручити Другому відділу досліджень і розслідувань Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України.

Розпорядження органів Антимонопольного комітету України може бути оскаржене у двомісячний строк з дня одержання до Господарського суду міста Києва

